

AUDİT 2023, 3 (41), səh. 47-54.

AUDIT 2023, 3 (41), pp. 47-54.

АУДИТ 2023, 3 (41), стр. 47-54.

DOI:10.59610/bbu3.2023.3.5

Əhmədova Əkimə Əmir qızı,
iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,
Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti,
E-mail: akimaahmedova@gmail.com
© Əhmədova Ə.Ə., 2023

UOT – 330.34

REGIONLARIN SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFININ PRIORİTET İSTİQAMƏTLƏRİ

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi - regional iqtisadi siyasətin əsas nəzəri-metodoloji inkişaf xüsusiyyətlərinə nail olmaq üçün dövlətin həll etməli olduğu vəzifələrdən bəhs edilir.

Tədqiqatın metodologiyası – tədqiqat işinin yerinə yetirilməsi zamanı elmi ümumiləşdirmə, analiz, sintez, müqayisəli təhlil metodlarından istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - sosial-iqtisadi inkişafın prioritet istiqamətləri araşdırılır. Regionun strategiyasının formalaşdırılmasının təşkilati mexanizmi təhlil edilir.

Tədqiqatın nəticəsi - regional sosial-iqtisadi sistemlərin rəqabətədavamlı inkişafı üçün dövlət tənzimlənməsinin əsas yanaşma və üsulları, regionun davamlı inkişafının göstəriciləri və indikatorları müəyyən edilir.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – regionlarda sosial-iqtisadi inkişafın prioritet istiqamətlərinin inkişaf etdirilməsinin praktiki əhəmiyyəti müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: regional siyasət, inkişaf strategiyası, sosial-iqtisadi inkişaf, region, dövlət tənzimlənməsi, iqtisadi islahat.

G İ R İ Ş

Müasir iqtisadi şəraitdə iqtisadi siyasətin mühüm istiqaməti, ilk növbədə, regionların özləri tərəfindən formalaşdırılan və həyata keçirilən regional siyasətdir. Məhz bu səviyyədə konkret ərazidə məkanca lokallaşdırılmış təkrar istehsalın bütün elementlərinin əlaqələndirilmiş və qarşılıqlı inteqrasiyalı inkişafı üçün mümkün olan maksimum işlər görülməlidir. Yalnız bu səviyyədə yerli şəraitin və maraqların bütün spektrini nəzərə almaq həqiqətən mümkündür. Dövlətin regional siyasəti isə yerlərdə regional siyasətin işini təmin etməyə hesablanıb [1s. 46]. Regional iqtisadi siyasətin əsas məqsədləri istehsalın sabitləşdirilməsi, Azərbaycanın hər bir regionunda iqtisadi artımın bərpası, bu əsasda əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması, dövlətimizin dünya miqyasında mövqelərinin möhkəmləndirilməsi üçün elmi-texniki şərtlərin yaradılması, beynəlxalq əmək bölgüsündə əhəmiyyətinin gücləndirilməsidir.

Tədqiqatın əsas məzmunu

Uğurlu və sosial-iqtisadi siyasi nailiyyətlər Azərbaycanın qüdrətinin daha da artacağına əminlik yaradır. Bu imkanlar 2030-cu ilə qədər olan mərhələdə Azərbaycanın iqtisadi suverenliyinin möhkəmləndirilməsinə və müasir həyat standartlarına əsaslanan yüksək sosial rifah və regionların inkişafı qüdrətli dövlətə çevirilməsinə zəmin yaradır.

Bu məqsədlərə nail olmaq üçün dövlət orqanları aşağıdakı məsələləri həll etməlidir:

AUDİT 2023, 3 (41), səh. 47-54.

AUDIT 2023, 3 (41), pp. 47-54.

АУДИТ 2023, 3 (41), стр. 47-54.

- ölkənin ərazi bütövlüyünün və sabitliyinin iqtisadi əsaslarının möhkəmləndirilməsi;
- iqtisadi islahatların inkişafına və dərinləşməsinə kömək etmək, ölkənin bütün regionlarında çox strukturlu iqtisadiyyatın formalaşdırılması, regional və ümumdövlət əmtəə, əmək və kapital bazarlarının, bazar və institusional infrastrukturun yaradılması;
- regionların sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsində həddindən artıq dərin fərqlərin azaldılması, onların rifahının yüksəldilməsi üçün onlarda şəxsi iqtisadi bazaların möhkəmlənməsinə tədricən şərait yaradılması, məskunlaşma sistemlərinin rasionallaşdırılması;
- regional iqtisadiyyatın strukturunun kompleksliyinin və rasionallaşdırılmasının iqtisadi və sosial cəhətdən əsaslandırılmış səviyyəsinə nail olmaq, bazar şəraitində onun həyat qabiliyyətini artırmaq;
- regionlararası infrastruktur sistemlərinin inkişafı (nəqliyyat, rabitə, informatika və s.);
- böyük elmi-texniki potensiala malik rayon və şəhərlərin inkişafının stimullaşdırılması (məhz bu elm və yüksək texnologiya mərkəzləri ölkə iqtisadiyyatının “lokomotivlərinə” və “artım nöqtələrinə” çevrilə bilər);
- ekoloji fəlakətin baş verdiyi ərazilərə, “depressiv” bölgələrə, işsizliyin yüksək səviyyədə olduğu, demoqrafik böhran yaşadığı rayonlara dövlət dəstəyinin göstərilməsi;
- daha effektiv tənzimləmə üsullarını tələb edən çətin iqtisadi şəraitə malik regionlara münasibətdə elmə əsaslanmış siyasətin işlənilməsi və həyata keçirilməsi [2, s. 128].

Dövlət region iqtisadiyyatının inkişafı üçün uzunmüddətli strategiya yaratmalıdır. Regionların iqtisadi inkişafı strategiyası regionların rəşadətli töhfəsini nəzərə alaraq dövlətin sosial-iqtisadi inkişafının uzunmüddətli vəzifələrinin həyata keçirilməsinə yönəlmiş tədbirlər sistemidir. Sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının olması region rəhbərlərinə müxtəlif mənbələrdən subsidiya problemini həll etməyi asanlaşdırır, çünki bu vəsaitlərin məqsədyönlü xərclənməsini inandırıcı şəkildə əsaslandırmağa imkan verir. Strategiya dövlət büdcəsindən müəyyən fəaliyyət və obyektlərin maliyyələşdirilməsi üçün regional hakimiyyət orqanlarının müraciətləri üçün əhəmiyyətli əsasdır. Həmçinin strategiyanın olması icra başçısına dövlət mərkəzinə müasir idarəetmə üsullarından istifadə etmək istəyini nümayiş etdirməyə imkan verir, bu metodlara uzunmüddətli planlaşdırma da daxildir. Yalnız regionun sosial-iqtisadi inkişafının uzunmüddətli strategiyası ərazinin idarə olunmasının bütün iqtisadi və inzibati-hüquqi üsullarını əlaqələndirilmiş və səmərəli şəkildə tətbiq etməyə imkan verir [3, s. 45].

Cəmiyyətin demokratikləşməsi və açıq iqtisadiyyatın liberallaşdırılması şəraitində region əhalisinin həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasının prioritet istiqamətləri bunlardır: sosial ədalət və sosial məsuliyyət prinsipinin həyata keçirilməsinə əsaslanan sosial siyasətin formalaşdırılması, cəmiyyətdə davranış stereotiplərinin, sağlam həyat tərzinə uyğun dəyər oriyentasiyalarının formalaşmasının təşviqi, ətraf mühitin monitorinqi, onun pisləşməsinin qarşısının alınması üçün tədbirlərin hazırlanması, səhiyyə sektorunun inkişafı, təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi, sahibkarlığın inkişafının təşviqi, investisiya və innovasiya siyasətinin aktivləşdirilməsi.

Ölkənin qarşısında duran çağırışlara adekvat cavab vermək üçün sosial-iqtisadi siyasətin aşağıdakı prioritet istiqamətlərini qeyd edə bilərik.

1. İnsanların rəqabət qabiliyyətinin artırılmasına şərait yaradılmasının tərkib hissəsi kimi təhsil islahatlarına diqqət yetirmək lazımdır. Təhsil proqramlarını və standartlarını təkmilləşdirməklə, əmək bazarının ehtiyaclarına daha çox diqqət yetirməklə, dövlətin təhsil sahəsində öhdəliklərinin sərhədlərini dəqiq müəyyən etməklə, məktəbəqədər təhsildən tutmuş ali təhsilə qədər bütün təhsil sistemində islahatlar aparılmalıdır. Paralel olaraq təhsil təşkilatla-

AUDİT 2023, 3 (41), səh. 47-54.

AUDIT 2023, 3 (41), pp. 47-54.

АУДИТ 2023, 3 (41), стр. 47-54.

rının şəbəkəsi yenidən qurulmalı, adambaşına maliyyələşməyə keçid və təhsil kreditlərinin tətbiqi yolu ilə büdcə və büdcədən kənar maliyyələşdirmə sistemi təkmilləşdirilməli, təhsilin keyfiyyətinə nəzarət üçün müstəqil sistemlər yaradılmalıdır.

2. Səhiyyə sisteminin səmərəliliyinin artırılması. Mövcud səhiyyə sistemi sənayenin maliyyələşdirilməsinin çatışmazlığı, qeyri-qənaətbəxş maddi-texniki baza, resurslardan səmərəsiz istifadə ilə xarakterizə olunur ki, bu da əhaliyə tibbi xidmətin əlçatanlığına və keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Səhiyyənin təmin edilməsinin optimal maliyyə mexanizmlərinin, tibbi xidmətin ödənilməsi yollarının son nəticəyə yönəldilməsi əhalinin sağlamlığının qorunub saxlanmasına və möhkəmləndirilməsinə, tibbi xidmətlərin keyfiyyətindən məmnunluğunun artırılmasına kömək edəcəkdir. Bununla əlaqədar, olaraq səhiyyə sahəsində dövlət təminatlarının dəqiqləşdirilməsi, mövcud imkanlara uyğun olaraq ilkin səhiyyə-sanitar yardımının rolunun gücləndirilməsi yolu ilə tibbi yardım sisteminin yenidən təşkili, icbari tibbi sığorta sisteminin müasirləşdirilməsi, resurslardan istifadədə və tibb işçilərinin əməyinin ödənilməsinin yeni üsullarının tətbiqində daha müstəqil tibb təşkilatlarının yeni təşkilati-hüquqi formalarını tətbiq etmək vacibdir.

3. Hökumət öz səylərini yoxsulluqla mübarizəyə cəmləşdirməli olacaq. Sosial yardımın göstərilməsi ilə bağlı mövcud mexanizmlərə yenidən baxılmaqla sosial siyasət sahəsində proqramların səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq lazımdır. Bununla əlaqədar, yoxsul əmək qabiliyyətli vətəndaşların iqtisadi fəaliyyətə cəlb edilməsinə şərait yaratmaq, yoxsullara yardım proqramlarının birgə planlaşdırılması və həyata keçirilməsi əsasında mənzil subsidiyaları və digər sosial yardım formaları verən bütün orqanların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini tətbiq etmək, regiondaxili və regionlararası əmək hərəkətliliyini təşviq etmək lazımdır.

4. İnzibati islahatların, eləcə də dövlət qulluğu islahatlarının həyata keçirilməsi yolu ilə cəmiyyətin tələbatını ödəyən dövlətin səmərəliliyinin artırılması, dövlət qulluğunun təkmilləşdirilməsi sahəsində ixtisaslı işçilərin cəlb edilməsi üçün stimulların yaradılması, habelə onların işinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, dövlət qulluqçularının sosial təminat sistemində islahatların aparılması ilə bağlı vəzifələr həll edilməlidir. Eyni zamanda məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanlarında islahatların aparılmasını təmin etmək lazımdır.

5. İnnovasiya sahəsinin inkişafı. Bu istiqamət çərçivəsində ölkənin və ayrı-ayrı müəssisələrin iqtisadi inkişafında elmi tədqiqatların və təcrübə-konstruktor işlərinin rolunu artırmaq, elmi potensialı davamlı iqtisadi artımın əsas resurslarından birinə çevirmək lazımdır. Qabaqcıl texnologiyaların istehsalata tətbiqi üçün əlverişli şərait yaratmaq lazımdır. Elmin islahatı və innovasiyanın təşviqi aşağıdakılar vasitəsilə innovativ məhsul və xidmətlərin təklifinin artımını stimullaşdırmağa yönəldilməlidir:

- innovasiya kapitalı və innovasiya sahəsində informasiya-məsləhət xidmətləri bazarlarının formalaşdırılması;

- əqli mülkiyyətin dövrüyyəsi və onun mühafizəsi üzrə normativ-hüquqi sistemin inkişafı;

- innovasiya iqtisadiyyatının kadr təminatı sisteminin genişləndirilməsi.

6. Regionların inkişafı, sosial-iqtisadi inkişafın regional strategiyalarının dəstəklənməsi. Ölkənin regionlarını və bələdiyyələri onların mövcud iqtisadi artım resurslarını səfərbər etmək üçün stimullaşdıran şəraitin yaradılması lazımdır. Buna idarəetmənin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, qabaqcıl təcrübənin yayılmasının təşviqi, regional iqtisadi klasterlərin formalaşması və inkişafının təşviqi, regionlarda islahatların stimullaşdırılması üçün büdcələrarası transfertlərin istiqamətləndirilməsinin artırılması yolu ilə nail olunmalıdır.

AUDIT 2023, 3 (41), səh. 47-54.

AUDIT 2023, 3 (41), pp. 47-54.

АУДИТ 2023, 3 (41), стр. 47-54.

7. İnfrastruktur və texnoloji məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması. İnfrastrukturun inkişafı iqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafının şərtlərindən biri kimi ticarətin, məlumatın həcmi, istehsal güclərinin artması, iqtisadiyyatın strukturunun bilik tutumlu sahələrinin xeyrinə dəyişməsinə töhfə verməlidir. Bu vəzifə yalnız biznesin fəal iştirakı ilə, o cümlədən onun maliyyə iştirakı ilə uğurla həll edilə bilər ki, bu da belə layihələrin səmərəliliyinə və bahalı infrastruktur obyektlərinin “boş qalması” perspektivinin və rəqabət qabiliyyəti olmayan, yalnız bütökdən maliyyələşdirilən istehsalın olmamasına zəmanət verir.

8. Rəqabətin inkişafı və qeyri-bazar sektorunun azaldılması. Maliyyə bazarlarının böyüməsi, kapital axınının təmin edilməsi, qeyri-xammal sektorlarının, kiçik biznesin inkişafı, innovasiyaların stimullaşdırılması, bazarda rəqabət şəraitinin saxlanması yolu ilə iqtisadiyyatın çevikliyini və sabitliyini təmin edən bazar institutlarını yaratmaq və təkmilləşdirmək lazımdır. Biznes mühitinin ümumi yaxşılaşması və sektorlararası kapital axını üçün iqtisadi stimulların yaradılması ilə emal sektorlarının və xidmət sektorunun cəlbediciliyinin artırılmasına şərait yaradılacaqdır.

Müasir şəraitdə regionların dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafı milli iqtisadiyyatın təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, onun sabitləşməsi və daim yenilənmək və təkmilləşmək qabiliyyətinin təmin edilməsi aktual vəzifəyə çevrilir. Nəzərə almaq lazımdır ki, sistemin bütün alt sistemləri sabitdirsə, sistem özü də sabitdir. Başqa sözlə, regionun sabitliyi onun bütün sahələrinin, müəssisələrinin və ərəzi qurumlarının sabitliyini nəzərdə tutur. Belə dayanıqlıq sabitliyin və ya iqtisadi artımın minimum xərclə, iqtisadi və sosial təminatla davamlı şəkildə təmin edilməsi, region əhalisinin maddi və mənəvi tələbatlarının daha dolğun ödənilməsinə töhfə verməklə müəyyən edilir.

Regionun davamlı inkişafı göstəricilər və ya indikatorlar toplusu ilə xarakterizə olunur. Indikatorlar mühüm inkişaf məsələlərinin ölçülməsi və müzakirəsi üçün vasitədir. Onlar problemin kəmiyyət və keyfiyyət təsvirini verir və vəziyyəti qiymətləndirməyə, onun müsbət və ya mənfi istiqamətdə dəyişməsinə qeyd etməyə imkan verir.

Milli davamlı inkişaf modelinin əsas şərti müstəqil iqtisadi inkişafdır. Regiona gəlincə, bu ideya həqiqətən öz gücünə və imkanlarına arxalanan region iqtisadiyyatının müstəqil (bu konsepsiyanın qeyri-müəyyənliyinə baxmayaraq) inkişafını təmin etmək ideologiyasına çevrilməlidir.

Regionun sabitliyi üçün bütün səviyyələrdə dövlət orqanları, elmi və ekspert birliyi milli iqtisadiyyatın iqtisadi inkişaf modelinin dəyişdirilməsinin zəruriliyini bəyan edir. Əlverişli xammal bazarlarına, yerli müəssisələrin istifadə olunmamış imkanlarına və nisbətən ucuz işçi qüvvəsinə əsaslanan yetişmə artım modelin potensialı tükənmişdir. Regional sosial-iqtisadi sistemlərin rəqabətə davamlı inkişafı üçün dövlət prioritetlərinin, dövlət tənzimlənməsinin üsul və yanaşmalarının yeni formatı tələb olunur ki, bu da təkrar istehsal proseslərinin modernləşdirilməsi və innovativ təkmilləşdirilməsi prinsip və metodlarından daha çox istifadəyə yönəldiləcəkdir.

Milli və regional sosial-iqtisadi məkanın əsas sektoru kimi innovasiyaların seçilməsi dövlət orqanlarından tənzimləmə siyasəti tədbirlərinin işlənilməsi üçün yeni institusional və təşkilati-iqtisadi əsasların tətbiqini tələb edəcəkdir ki, bu da bir-birindən asılı olan bir sıra məsələlərin yaranmasına və onların elmi həllinin tapılmasına səbəb olacaqdır:

- milli iqtisadiyyat modelinin transformasiyası paradigmasında regional sosial-iqtisadi sistemlərin inkişafı prioritetlərinin iqtisadi əsaslandırılması;

AUDİT 2023, 3 (41), səh. 47-54.

AUDIT 2023, 3 (41), pp. 47-54.

АУДИТ 2023, 3 (41), стр. 47-54.

- global iqtisadi mühit amillərinin vəziyyətindən və dinamikasından asılı olaraq regional inkişaf strategiyasının növünün əsaslandırılması;

- dövlət tənzimləmə təsirinin gücü ilə “bazarın görünməz əli” arasında ahəngdar tarazlığa töhfə verən dövlət tənzimlənməsinin səmərəli forma və üsullarının müəyyən edilməsi;

- regional sistemlərin sosial-iqtisadi inkişafının dövlət tənzimlənməsi sahəsində idarəetmə qərarlarının qəbulu ardıcılığı daxil olmaqla regional inkişaf strategiyasının formalaşdırılması alqoritminin təklifi, elmi və praktiki sınaqdan keçirilməsi;

- sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının formalaşdırılmasının təşkilati-iqtisadi mexanizminin və institusional əsasların işlənilib hazırlanması;

- regionun sosial-iqtisadi inkişafı strategiyasının işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi çərçivəsində dövlət-özəl tərəfdaşlığın konkret tədbirlərinin və alətlərinin yaradılmasının iqtisadi üsullarının təklifi.

Regional sosial-iqtisadi sistemlərin idarə edilməsi ondan ibarətdir ki, statik və dinamik rəqabətqabiliyyətlilik kateqoriyaları ilə işləmək lazımdır. Statik rəqabət qabiliyyəti regionun rəqabətqabiliyyətli statusunun cari göstəricilərinə əsaslanır və hazırkı dövrdə regional sosial-iqtisadi sistemin mövqeyini xarakterizə edir. Dinamik rəqabət qabiliyyəti eyni göstəricilərin artım templəri ilə işləyir və rəqabətli mövqeləşdirmədə regional sistemin dinamikasını xarakterizə edir. Beləliklə, statik rəqabət qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi regionun rəqabət göstəricilərini qiymətləndirməyə, regional sistemin tənzimlənməsinin daha səmərəli üsullarını seçməyə imkan verir. Dinamik rəqabətqabiliyyətlilik isə rəqabətqabiliyyətliliyin ölçülməsi parametrlərinin dinamikası baxımından dövlət tənzimlənməsinin səmərəliliyinə nəzarət etməyə imkan verir.

Regional sistemin rəqabət qabiliyyətinin məhsuldar qüvvələrin yerləşdirilməsi üçün əlverişli bir ərazi kimi nəzərə alınması, regionun iqtisadiyyatına tənzimləyici təsirlə bağlı idarəetmə qərarları toplusunu proqramlaşdırır. Daha təsirli tədbirlər kompleksini və alətləri müəyyən etmək üçün regional sosial-iqtisadi sistemləri artımın ekstensivlik (miqyas) və intensivlik (əmək məhsuldarlığı) dərəcəsi meyarlarına uyğun olaraq müəyyən etmək lazımdır.

Regional sistemin məhsuldar qüvvələrin yerləşdirilməsi ərazisi kimi nəzərdən keçirilməsi dövlət orqanlarına regional sistemin inkişafının iki istiqamətini - ekstensifikasiya (region iqtisadiyyatının miqyasının artırılması) və onun intensivləşdirilməsi (regional əmək məhsuldarlığının artırılması) istiqamətində formalaşdırmağa imkan verir.

Aydındır ki, nə ekstensiv, nə də intensiv ssenari təmiz formada həyata keçirilə bilməz, ona görə də dövlət orqanlarının dövlət tənzimləmə siyasətinin formalaşmasına xüsusi diqqət yetirməsi vacibdir. Bu yanaşmanı regional sosial-iqtisadi sistemlərin rəqabətli inkişafının dövlət tənzimlənməsinə differensial yanaşma adlandırmaq olar.

Beləliklə, məhsuldar qüvvələrin yerləşdirilməsi üçün cəlbedici ərazi kimi regional sosial-iqtisadi sistemin rəqabət qabiliyyəti regionun iqtisadi inkişafı ssenarisini və rəqabətqabiliyyətli mövqələrin artırılmasına yönəlmiş proqram-məqsədli tədbirlər kompleksini proqramlaşdırır.

Regional sistemin regional rəqabət qabiliyyətini müəyyən edən amillərdən biri regionun yaşayış üçün əlverişli olmasıdır. Fikrimizcə, regionun rəqabət qabiliyyətinin bu komponenti regional sistemin sosial inkişafına yönəlmiş tədbirlər kompleksini müəyyən edir. Bundan əlavə, regionun həyat üçün əlverişli ərazi kimi yüksək rəqabətli statusu regionun rəqabətə-davamlı inkişafının iqtisadi aspektləri ilə qarşılıqlı əlaqədədir. Xüsusilə, regional sistemin

AUDİT 2023, 3 (41), səh. 47-54.

AUDIT 2023, 3 (41), pp. 47-54.

АУДИТ 2023, 3 (41), стр. 47-54.

sosial aspektlərinin dinamik və keyfiyyətli inkişafı bir tərəfdən ödəmə qabiliyyətli tələbatın artımını proqramlaşdırır, digər tərəfdən isə həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması yüksək keyfiyyətli əmək resurslarının müsbət miqراسiya balansının ilkin şərtidir.

Rəqabətli status elementlərinin transformasiyası regional əmək məhsuldarlığının yaradılması və yaşayış üçün əlverişli ərazi kimi bölgənin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması yolu ilə regional iqtisadiyyatın innovasiyalaşdırması şəraitinin inkişafının sosial-iqtisadi mexanizmini müəyyənləşdirir.

Y E K U N

Aparığımız araşdırmadan belə nəticəyə gəlmək olar ki, regionların inkişafı dünya ölkələrinin təcrübəsində ən iri həcmdə dəyər yaradan sahələrdən biri hesab olunur. Regional iqtisadiyyatın rəqabətqabiliyyətliliyinin bu aspektini nəzərdən keçirmək çərçivəsində biz iki əsas determinantı ayırırıq - bu həyat səviyyəsi və həyat keyfiyyətidir. Bir çox müəlliflər həyat səviyyəsini həyat keyfiyyətinin tərkib hissəsi hesab edirlər. Biz bu mövqe ilə razılaşmırıq, çünki fikrimizcə, yaşayış səviyyəsini iqtisadi göstərici kimi ayırmaq əsasdır, həyat keyfiyyəti isə regional sistemin inkişafının sosial göstəricisidir. Həyat səviyyəsi əsasən yaşayış minimumuna nisbətdə əmək qabiliyyətli əhalinin gəlirləri hesabına formalaşır. Həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi regional əmək məhsuldarlığının artımı ilə proqramlaşdırılır (bu bir qayda olaraq, regional iqtisadiyyatın innovasiyalaşmasına və ya əlverişli konyuktur dəyişikliklərinə əsaslanır). Həyat səviyyəsinin yüksəlməsi istehlak bazarlarının inkişafına və ticarətin canlanmasına gətirib çıxaracaq ki, bu da öz növbəsində istehlakın keyfiyyətini (və nəticədə həyat keyfiyyətini) müəyyən edəcək.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı:

1. Видяпин В.И., Степанов М.В. Региональная экономика. – М.: ИНФРА-М, 2005.
2. Кузнецова О.В. Экономическое развитие регионов: теоретические и практические аспекты государственного регулирования. – М.: URSS: КомКнига, 2005.
3. Морозова, Т.Г., Региональная экономика - учебник/ Морозова Т.Г., – М.: ЮНИТИ, 2007, с.356
4. Невейкина Н.В. Актуальные тенденции социально-экономического развития российских регионов [Электронный ресурс]/-Региональная экономика: теория и практика. - 2013.
5. Устойчивое развитие региона как основа безопасности национальной экономики [Электронный ресурс]–Режим доступа: <http://kpfu.ru/docs/F339120024/8>
6. Шелехов А.М. Основные положения стратегии устойчивого развития России. - М., 2002. – 161 с.
7. Семидоцкий В.А. Особые экономические зоны России: анализ эффективности и причины неудач. Экономика устойчивого развития. 2011. №8.
8. Полиди А.А., Пидляский Д.И. Направления совершенствования государственной политики развития финансовых институтов региона. Фундаментальные и прикладные исследования кооперативного сектора экономики. 2013. №5. С.65-68.

Akima Amir Akhmedova,
Ph.D. (Econ.), Associate Professor,
Azerbaijan State University of Oil and Industry
E-mail: akimaahmedova@gmail.com
© A.A. Akhmedova, 2023

PRIORITY DIRECTIONS OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGIONS

A B S T R A C T

The purpose of the research is to discuss the tasks that the state must solve in order to achieve the main theoretical and methodological features of the development of regional economic policy.

The methodology of the research - when performing research work, methods of scientific generalization, analysis, synthesis and comparative analysis were used.

The practical importance of the research is that the priority areas of socio-economic development have been studied. The organizational mechanism for the formation of a regional strategy is analyzed.

The results of the research is that the main approaches and methods of state regulation of the competitive development of regional socio-economic systems and indicators of sustainable development of the region have been identified.

The originality and scientific novelty of the research - the practical significance of the development of priority areas of socio-economic development of the regions is determined.

Keywords: regional policy, development strategy, socio-economic development, region, state regulation.

AUDİT 2023, 3 (41), səh. 47-54.

AUDIT 2023, 3 (41), pp. 47-54.

АУДИТ 2023, 3 (41), стр. 47-54.

Ахмедова Акима Амир кызы,
доктор философии по экономике, доцент,
Азербайджанский Государственный Университет
Нефти и Промышленности,
E-mail: akimaahmedova@gmail.com
© Ахмедова А. А., 2023

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

Р Е З Ю М Е

Цель исследования - обсудить задачи, которые должно решить государство для достижения основных теоретико-методологических особенностей развития региональной экономической политики.

Методология исследования – при выполнении исследовательской работы использовались методы научного обобщения, анализа, синтеза и сравнительного анализа.

Практическая значимость исследования – исследованы приоритетные направления социально-экономического развития. Анализируется организационный механизм формирования региональной стратегии.

Результаты исследования - определены основные подходы и методы государственного регулирования конкурентного развития региональных социально-экономических систем, показателей и индикаторов устойчивого развития региона.

Оригинальность и научная новизна исследования - определена практическая значимость развития приоритетных направлений социально-экономического развития регионов.

Ключевые слова: региональная политика, стратегия развития, социально-экономическое развитие, регион, государственное регулирование

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
13.06.2023
Təkrar işləməyə göndərilmişdir:
26.06.2023
Çapa qəbul olunmuşdur: 03.07.2023

The date of the admission of the article to
the editorial office: 13.06.2023
Send for reprocessing: 26.06.2023
Accepted for publication: 03.07.2023

Дата поступления статьи в
редакцию: 13.06.2023
Отправлено на повторную
обработку: 26.06.2023
Принято к печати: 03.07.2023